AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W KONINIE
АКАДЕМІЯ ПРИКЛАДНИХ НАУК У КОНІНІ
UNIWERSYTET NARODOWY W UŻHORODZIE
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
POŁUDNIOWO-WSCHODNI INSTYTUT NAUKOWY W PRZEMYŚLU
ПІВДЕННО-СХІДНИЙ НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ У ПЕРЕМИШЛІ
CHERSOŃSKA AKADEMIA EDUKACJI CIĄGŁEJ
КВНЗ «ХЕРСОНСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»

ROZWÓJ NOWOCZESNEJ EDUKACJI I NAUKI – STAN, PROBLEMY, PERSPEKTYWY

TOM XVI:

MIEJSCE I ZNACZENIE KOGNITYWISTYKI W ROZWOJU NAUKI I EDUKACJI

Pod redakcją:
Jan Grzesiak, Ivan Zymomrya, Vasyl Ilnytskyj

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ ОСВІТИ І НАУКИ: РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

ТОМ XVI:

МІСЦЕ Й ЗНАЧЕННЯ КОГНІТИВІСТИКИ В РОЗВИТКУ НАУКИ ТА ОСВІТИ

За редакцією:
Ян Ґжесяк, Іван Зимомря, Василь Ільницький

Konin – Użhorod – Przemyśl – Chersoń
2024
Конін – Ужгород – Перемишль – Херсон
2024

Соломія ГНОТ
(Львів, Україна)

ПОСТАТЬ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО У ТВОРЧІЙ СПАДЩИНІ ЕДВАРДА ЖАРСЬКОГО

У 2023 році громадськість Львівщини відзначала ювілейну дату – 150 років з дня народження провідного українського діяча Івана Боберського (1873–1947). Уродженець с. Доброгостів на Львівщині (територія тогочасної Австро-Угорської імперії – С.Г.) був багатогранною особистістю. Дослідники історії фізичної культури справедливо називають його основоположником української тіловиховної і спортової традиції [1], лідером українського культурного розвитку [2, 64]. З 1901 р. Іван Боберський працює як педагог у Львові. Викладав німецьку мову та гімнастику (так тоді називали заняття з фізичної культури – С.Г.). Згодом став членом товариства «Сокіл», яке ставило за мету фізичне виховання та пропаганду здорового способу життя серед українців. Варто відзначити організаційні здібності Івана Боберського – з 1908 р. він очолив товариство «Сокіл», мав значний вплив на розвиток «Пласту». І. Боберський організував навчання інструкторів, тренерів при учительському гуртку «Сокола-Батька» у Львові. А також став автором спортивної термінології, яка потрапила під заборону в часи радянської влади [3, 8]. Його учнями були вихованці Академічної гімназії у Львові, а згодом відомі діячі західно-українського спортивно-гімнастичного руху Степан Гайдучок, Петро і Тарас Франко, Іван Чмола, Олександр Тисовський.

У нашому огляді ставимо мету – висвітлити роль Івана Боберського крізь призму творчої спадщини його сучасника, спортсмена, автора багатьох праць з теорії й історії фізичної культури, редактора «Сокільської бібліотеки», а згодом – голови Української Спортової Централі Америки і Канади Едварда Жарського.

Розвідки на сторінках галицької спортивної періодики стали вагомим джерелом до вивчення означеної проблеми. Так, у виданні «Календар-Альманах на 1934 рік Спорт в маси!» Е. Жарський відзначив вагомий внесок І. Боберського у розвиток українського фізичного виховання: «Він [Іван Боберський – С.Г.] поклав підвалини під український спорт, новітнє тіловихування, чим слушно придбав собі ймення батька українського тіловиховання [4, 10–14]. Період з 1906 р. до 1914 р., коли Іван Боберський надзвичайно активно займався розвитком руханки, Едвард Жарський називає першим етапом новітнього українського тіловиховання. До важливих дат і подій цього часу він зараховує ініціативи та досягнення Івана Боберського, зокрема: діяльність учительського гуртка (1901 р.), вихід у світ праць «Забави і гри рухові» (Львів, 1904 р.) та «Забави і гри рухові. Часть ІІІ. Копаний м`яч» (Львів, 1906 р.), видання часопису «Вісти з Запорожа», проведення І і ІІ краєвих здвигів у Галичині 1911 та 1914 рр. та І Запорожських ігрищ 1911 р., заснування Українського спортивного гуртка в Академічній гімназії у Львові [4, 15–17].

Вагомий внесок Івана Боберського у розвиток сокільського руху висвітлено у праці «Основи сокільства» (Львів, 1937 р.), зокрема у підпунктах «Українське Сокільство за головування проф. Івана Боберського» та «І. Краєвий Здвиг 1911 р.» [5]. Е. Жарський зазначив, що з жовтня 1901 р. І. Боберський вступив у сокільські ряди, будучи вже

іспитованим учителем руханки та великим знавцем фізичного виховання, досвідченим і вихованим на кращих зразках країн Західної Європи. Автор розвідки висловив і свої сподівання на те, що праця педагога принесе позитивні результати: «…фізичне виховання підноситься у товаристві на високий рівень завдяки його невсипущій праці над членами. Він вишколює в сокільському учительському кружку перших учителів руханки з державними іспитами, випускає у край добре підготованих провідників, пише перші підручники на різні теми фізичного виховання, видає складанки вправ на сокільські виступи, створює нову епоху в сокільському житті. Його визначні прикмети тіла й духа рішають про те, що в 1908 р. вибирають його головою «Сокола», де він проводить дуже зразково до 1920 р. За час його головування «Сокіл» набирає сили, розростається, стає найбільшою та найчисленнішою українською руханково-спортовою організацією». До заслуг Івана Боберського Е. Жарський зараховує і стрімкий ріст мережі сокільських товариств: «в 1914 році «Сокіл-Батько» гуртував 974 гнізд і 37 000 членів» [5, 18–19].

Активний розвиток спортивно-гімнастичного руху викликав потребу мати власну площу, тобто стадіон, де «має сталитися тіло й дух молодих поколінь». Як педагог і пропагандист здорового способу життя І. Боберський бачив, що українська молодь має обмежені можливості для занять фізичною культурою. Польські, єврейські, німецькі стадіони були недоступними для неї. Потреба у викупі поля для майбутнього стадіону була надзвичайно актуальною для керівництва «Сокола-Батька»: «Проф. Боберський стає у цій акції важним мотором і це виключно його заслуга (як і сам проект), що український нарід може почванитися такою гарною площею». Результатом копіткої праці став викуп в австрійської влади території на «стрийській рогачці», де облаштували стадіон. [5, 20–21]. Ця площа проіснувала у Львові до приходу радянської влади.

Перша світова війна зупинила розвиток організації і змусила її активних членів вступити до лав Українських січових стрільців. Іван Боберський став членом Бойової Управи цих збройних формувань [5, 21]. У своїх спогадах Е. Жарський згадував: «Без праці і діяльності І. Боберського й К. Трильовського важко подумати про військовий зрив у 1914-му. Правда, не можна не доцінювати того, що зробилось раніше, але їх діяльність причинилась до того, що українці – чи як нас звали тоді «русини» – нарешті явно і славно зачали думати про справжню і реальну незалежність» [2, 228].

Під тиском більшовицької окупації та за несприятливих обставин Е. Жарський разом із сім`єю покинув Україну і переїхав у Німеччину. В 1951 р. у Мюнхені в альманасі Ради фізичної культури з`явилася його стаття «Проф. Іван Боберський, його роля і значення для української фізичної культури» [5; 6]. У ній автор, опираючись на опубліковані в українській періодиці матеріали, розповіді сучасників, висвітлив внесок Івана Боберського у становлення і розвиток українського тіловиховання в Галичині початку ХХ ст. Він писав: «В невідрадних умовинах, серед ворожого майже оточення виховав [Іван] Боберський нове покоління руховиків і спортовців і на всю широчінь показав їм мету їх діяння. Він виховав покоління, для якого фізична культура стала щоденною потребою, яке одночасно стало громадянами свідомими своїх завдань і обов`язків щодо свого народу і Батьківщини» [5, 11–14].

Отже, ХХ ст. стало добою національного пробудження, добою гартування сили та духу українського народу. В цей час жив і творив Іван Боберський – непересічна осо-

бистість в історії західно-українського спортивно-гімнастичного руху. Висвітлення його діяльності очима сучасників відкриває широкий спектр актуальних для дослідників питань, доповнює розуміння процесів, які відбувалися у суспільстві, й у сфері фізичної культури зокрема.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іван Боберський – основоположник української тіловиховної і спортової традиції / Андрій Сова, Ярослав Тимчак; за наук. ред. Євгена Приступи. Львів: ЛДУФК; Апріорі, 2017. 232 с.

2. Вацеба О.М. Нариси з історії спортивного руху в Західній Україні. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 1997. 232 с.

3. Жарський Е. Подвиг професора Івана Боберського. *Спортове товариство «Україна» (Львів). До 80-річчя заснування: Альманах*. Ред. кол. Й. Лось та ін. Львів: Світ, 1991. С. 7–9.

4. Жарський Е. Важніші дати з минулого. Календар-Альманах на 1934 рік. Спорт в маси! Львів: Накладом видавничої кооперативи «Вогні», 1933. С. 10–14.

5. Жарський Е. Основи сокільства. II видання. Львів: Накладом «Сокола-батька», 1937. 32 с.

6. Жарський Е. Проф. Іван Боберський, його роля і значення для української фізичної культури. Альманах Ради Фізичної Культури. Мюнхен: Видавництво «Молоде Життя», 1951. С. 11–14.

Ігор КИРИЛЬЧУК
(Рівне, Україна)

ВІЗУАЛЬНА ЖУРНАЛІСТИКА ЯК ЗАСІБ ТУРИСТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Туризм є одним із важливих соціально-економічних явищ сучасності, яке підпорядковане об'єктивним законам розвитку суспільства. Як вид людської діяльності та галузь економіки, туризм активно розвивається, і в майбутньому його значення зростатиме. За останні десятиліття туристична галузь розглядалася як велике джерело фінансової вигоди і належить до найперспективніших галузей національної економіки для багатьох країн світу. З прийняттям Верховною Радою України «Закону про туризм» у сучасних умовах господарювання його можна розглядати як одну із найперспективніших та провідних галузей економічної системи країни та її окремих регіонів [3]. Загальновідомо, що сфера туризму пожвавлює економічну кон'юктуру, сприяє зниженню рівня безробіття, стимулює населення до самозайнятості, підвищує рівень його добробуту, виступає інструментом вирішення окремих глобальних проблем людства. Практика регіонального туризму, екотуризм і туризм, орієнтовані на громаду, можуть сприяти консервації та збереженню культурної спадщини, водночас забезпечуючи економічні вигоди місцевим громадам. Окрім того він зосереджується на збереженні природного та культурного середовища, водночас забезпечуючи освітні й рекреаційні враження для відвідувачів.